Analitička geometrija

Vektorski prostor slobodnih vektora nad poljem realnih brojeva u odnosu na sabiranje vektora i množenje broja i slobodnog vektora, izomorfan je sa vektorskim prostorom uređenih trojki realnih brojeva u odnosu na sabiranje uređenih trojki i množenje broja i uređene trojke.

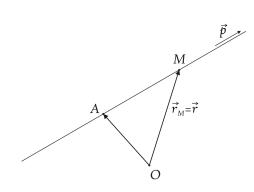
$$(V, \mathbb{R}, +, \cdot) \cong (\mathbb{R}^3, \mathbb{R}, +, \cdot)$$

Proizvoljna tačka $A(x_A, y_A, z_A)$

$$\vec{r}_A = \overrightarrow{OA} = (x_A, y_A, z_A) = x_A \vec{i} + y_A \vec{j} + z_A \vec{k}$$

$$\underline{\text{Vektor}} \overrightarrow{AB} = \overrightarrow{AO} + \overrightarrow{OB} = \overrightarrow{r}_B - \overrightarrow{r}_A$$

Jednačina prave

$$A(x_A, y_A, z_A) \in p$$
, $\vec{p} = (p_1, p_2, p_3) || p$

M(x,y,z) promenljiva tačka $\vec{r} = x\vec{i} + y\vec{j} + z\vec{k}$ promenljivi vektor

$$M \in p \iff \overrightarrow{AM} || \vec{p} \iff \overrightarrow{AM} = t \cdot \vec{p} \iff \vec{r}_M - \vec{r}_A = t \cdot \vec{p} \iff$$

$$\vec{r} = \vec{r}_A + t \cdot \vec{p}$$
 vektorski oblik jednačine prave

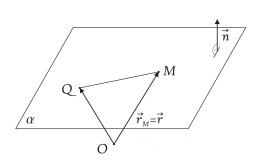
$$\begin{vmatrix} x = x_A + tp_1 \\ y = y_A + tp_2 \\ z = z_A + tp_3 \end{vmatrix} \Rightarrow t = \frac{x - x_A}{p_1}$$

$$\Rightarrow t = \frac{y - y_A}{p_2}$$

$$\Rightarrow t = \frac{z - z_A}{p_3}$$

$$\frac{x - x_A}{p_1} = \frac{y - y_A}{p_2} = \frac{z - z_A}{p_3}$$
kanonički oblik

Jednačina ravni

$$Q \in \alpha$$
, $\alpha \perp \vec{n}$

M(x,y,z) promenljiva tačka $\vec{r} = x\vec{i} + y\vec{j} + z\vec{k}$ promenljivi vektor

$$\vec{r} \cdot \vec{n} = \vec{r}_Q \cdot \vec{n}$$
 vektorski oblik jednačine ravni

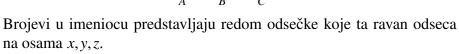
$$\vec{n} = (A, B, C), \quad \vec{r} = (x, y, z)$$

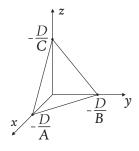
 $(x, y, z) \cdot (A, B, C) = \vec{r}_Q \cdot \vec{n} = -D \iff$

$$Ax + By + Cz + D = 0$$

opšti oblik jednačine ravni

$$Ax + By + Cz + D = 0 \iff \frac{x}{-\frac{D}{A}} + \frac{y}{-\frac{D}{B}} + \frac{z}{-\frac{D}{C}} = 1, (A, B, C, D) \neq (0, 0, 0, 0)$$

Q·

Napomena: Do jednačine ravni α (ili vektora normale \vec{n}) najčešće se dolazi tako što se pronađu dva nekolinearna vektora \vec{a} i \vec{b} koja su paralelna sa ravni α .

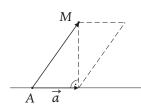
$$\vec{a} \times \vec{b} = \vec{n} \wedge \vec{n} \perp \alpha$$

$$(\vec{r}-\vec{r}_Q)\cdot\vec{n}=0 \iff (\vec{r}-\vec{r}_Q)(\vec{a}\times\vec{b})=0 \iff (\vec{r}-\vec{r}_Q)(A,B,C)=0 \Leftrightarrow$$

$$A(x-x_1) + B(y-y_1) + C(z-z_1) = 0$$

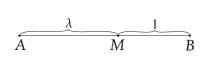
jednačina ravni kroz tačku, gde $Q(x_1, y_1, z_1) \in \alpha$, $\vec{n} = (A, B, C)$, $\vec{n} \perp \alpha$

Rastojanje tačke M od prave

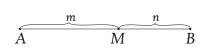
$$|\overrightarrow{AM} \times \overrightarrow{a}| = d \cdot |\overrightarrow{a}| \implies d = \frac{|\overrightarrow{AM} \times \overrightarrow{a}|}{|\overrightarrow{a}|}$$

Deoba duži u datoj razmeri

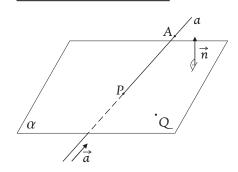
$$\frac{|\overrightarrow{AM}|}{|\overrightarrow{MB}|} = \frac{\lambda}{1} \iff |\overrightarrow{AM}| = \lambda |\overrightarrow{MB}| \iff \overrightarrow{r}_M - \overrightarrow{r}_A = \lambda (\overrightarrow{r}_B - \overrightarrow{r}_M) \iff \overrightarrow{r}_M (1 + \lambda) = \lambda \overrightarrow{r}_B + \overrightarrow{r}_A \iff \boxed{\overrightarrow{r}_M = \frac{\overrightarrow{r}_A + \lambda \overrightarrow{r}_B}{1 + \lambda}}$$

Napomena:

Kada je
$$\frac{|\overrightarrow{AM}|}{|\overrightarrow{MB}|} = \frac{m}{n}$$
, zbog praktičnosti se uzima $\frac{m}{n} = \lambda$, pa dobijamo $\frac{|\overrightarrow{AM}|}{|\overrightarrow{MB}|} = \frac{\lambda}{1}$

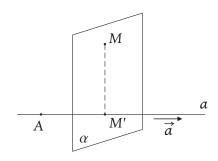
Prodor prave kroz ravan

 $a: \vec{r} = \vec{r}_A + t \cdot \vec{a}$ sve tačke prave $\alpha: (\vec{r} - \vec{r}_Q) \cdot \vec{n} = 0$ sve tačke ravni

$$(\vec{r}_A + t\vec{a} - \vec{r}_Q) \cdot \vec{n} = 0 \implies t = \frac{\vec{n} \cdot (\vec{r}_Q - \vec{r}_A)}{\vec{a} \cdot \vec{n}}$$
$$\vec{r}_P = \vec{r}_A + \frac{(\vec{r}_Q - \vec{r}_A) \cdot \vec{n}}{\vec{a} \cdot \vec{n}} \cdot \vec{a}$$

Projekcija tačke na pravu

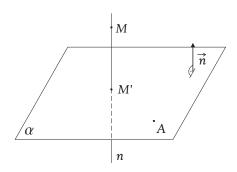
$$a: \vec{r} = \vec{r}_A + t \cdot \vec{a}$$

$$M \in \alpha \land \vec{n}_\alpha = \vec{a} \implies \alpha: (\vec{r} - \vec{r}_M) \cdot \vec{a} = 0$$

$$a \cap \alpha = \{M'\}$$

$$\vec{r}_{M'} = \vec{r}_A + \frac{(\vec{r}_M - \vec{r}_A) \cdot \vec{a}}{\vec{a} \cdot \vec{a}} \cdot \vec{a}$$

Projekcija tačke na ravan

$$\alpha : (\vec{r} - \vec{r}_A) \cdot \vec{n}_{\alpha} = 0$$

$$M \in n \land \vec{n}_{\alpha} = \vec{n} \implies n : \vec{r} = \vec{r}_M + t \cdot \vec{n}_{\alpha}$$

$$n \cap \alpha = \{M'\}$$

$$\vec{r}_{M'} = \vec{r}_M + \frac{(\vec{r}_A - \vec{r}_M) \cdot \vec{n}_\alpha}{\vec{n}_\alpha \cdot \vec{n}_\alpha} \cdot \vec{n}_\alpha$$

Odnos između pravih a i b

$$a: \frac{x - x_A}{a_1} = \frac{y - y_A}{a_2} = \frac{z - z_A}{a_3} = t_1$$
 $\vec{a} = (a_1, a_2, a_3)$

$$b: \frac{x - x_B}{b_1} = \frac{y - y_B}{b_2} = \frac{z - z_B}{b_3} = t_2$$
 $\vec{b} = (b_1, b_2, b_3)$

- 1. $\vec{a} = \lambda \cdot \vec{b} \implies a||b|$ ili se a i b poklapaju
 - Ako $A \in b \implies a \equiv b$, a inače a||b.
- 2. $\vec{a} \neq \lambda \cdot \vec{b} \implies a \text{ i } b \text{ se seku ili se mimoilaze}$
 - Ako je $\overrightarrow{AB} \cdot (\overrightarrow{a} \times \overrightarrow{b}) = 0 \implies a i b \text{ se seku.}$
 - Ako je $\overrightarrow{AB} \cdot (\overrightarrow{a} \times \overrightarrow{b}) \neq 0 \implies a \text{ i } b \text{ se mimoilaze.}$

Međusobni položaj prave i ravni

$$\alpha: \vec{r} \cdot \vec{n}_{\alpha} = \vec{r}_Q \cdot \vec{n}_{\alpha} \qquad Q(x_Q, y_Q, z_Q), \quad \vec{n}_{\alpha} = (A, B, C)$$

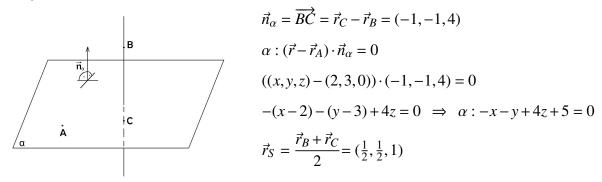
$$p: \vec{r} = \vec{r}_P + t \cdot \vec{p}$$
 $P(x_P, y_P, z_P), \ \vec{p} = (p_1, p_2, p_3)$

1.
$$\vec{n}_{\alpha} \cdot \vec{p} = 0 \implies p||\alpha \text{ ili } p \subset \alpha$$

- Tačku P uvrstimo u α i ako jednakost važi, tada $p \subset \alpha$.
- Ako je jednakost netačna onda je $p||\alpha$ i $p \notin \alpha$.
- 2. $\vec{n}_{\alpha} \cdot \vec{p} \neq 0 \implies p i \alpha \text{ se seku}$

Zadatak 1 Napisati jednačinu ravni α koja prolazi kroz tačku A(2,3,0) i normalna je na pravu određenu tačkama B(1,1,-1) i C(0,0,3). Da li sredina duži BC pripada ravni α ?

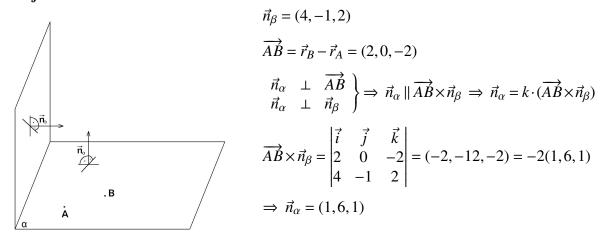
Rešenje:

Uvrštavanjem koordinata tačke S u jednačinu ravni α dobijamo $-\frac{1}{2}-\frac{1}{2}+4\cdot 1+5\neq 0 \implies S\notin \alpha.$

Zadatak 2 *Naći jednačinu ravni* α *koja sadrži tačke* A(1,2,3) *i* B(3,2,1) *i koja je normalna na ravan* β : 4x - y + 2z = 7.

Rešenje:

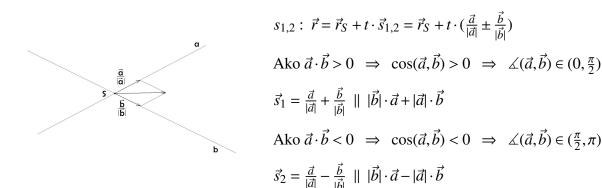
$$\alpha: (\vec{r} - \vec{r}_A) \cdot \vec{n}_\alpha = 0 \iff ((x, y, z) - (1, 2, 3)) \cdot (1, 6, 1) = 0$$

$$\alpha$$
: $x + 6y + z - 16 = 0$

Zadatak 3 Odrediti simetralu oštrog ugla između pravih a i b koje se seku u tački S.

 $a \cap b = \{S\}$

Rešenje:

$$\vec{s}_1 \cdot \vec{s}_2 = 0 \iff \vec{s}_1 \perp \vec{s}_2$$

Zadatak 4 Naći jednačinu presečne prave p ravni α : 2x+3y-3z+1=0 i β : 4x+7y-z-2=0.

Rešenje: Do jednačine prave p dolazimo rešavanjem sistema jednačina ravni α i β :

$$2x + 3y - 3z = -1$$

$$4x + 7y - z = 2$$

$$2x + 3y - 3z = -1$$

$$y + 5z = 4$$

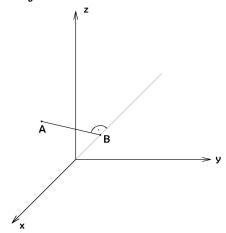
$$(x, y, z) = \{(\frac{-13}{2} + 9z, 4 - 5z, z) | z \in \mathbb{R}\}$$

Sistem jednačina je jednostruko neodređen i rešenje sistema upravo određuje jednačinu prave p sa vektorom pravca $\vec{p} = (9, -5, 1)$ i tačkom $P(-\frac{13}{2}, 4, 0)$:

$$p: \frac{x+\frac{13}{2}}{9} = \frac{y-4}{-5} = \frac{z-0}{1}.$$

Zadatak 5 Neka je tačka A određena vektorom položaja \vec{r}_A . Izračunati vektor položaja tačke B koja je jednako udaljena od sve tri koordinatne ose, ali tako da duž AB bude minimalne dužine. Posmatrati samo prvi oktant.

Rešenje:

Jednačina prave koja je jednako udaljena od sve tri koordinatne ose, a prolazi kroz prvi oktant je

$$p: x = y = z$$
.

Tačka B je projekcija tačke A na pravu p.

$$\vec{r}_B = \vec{r}_O + \frac{(\vec{r}_A - \vec{r}_O) \cdot \vec{p}}{\vec{p} \cdot \vec{p}} \cdot \vec{p} = \frac{\vec{r}_A \cdot (1, 1, 1)}{(1, 1, 1) \cdot (1, 1, 1)} \cdot (1, 1, 1)$$

Zadatak 6 *Data je tačka A*(1,1,1), *ravan* $\alpha : 2x - y - z + 1 = 0$ *i prava p* : $\frac{x+1}{2} = y = \frac{z-1}{2}$.

- a) Napisati jednačinu ravni β koja je paralelna ravni α i sadrži tačku A.
- b) Izračunati koordinate tačke T koja pripada pravoj p i ravni β .
- c) Napisati jednačinu prave q koja je paralelna ravni α , seče pravu p i sadrži tačku A.

Rešenje:

$$\vec{r}_A = (1, 1, 1)$$

$$\alpha : \vec{n} \cdot \vec{r} = \vec{n} \cdot \vec{r}_O$$
 $\vec{n} = (2, -1, -1)$ $\vec{r}_O = (0, 0, 1)$

$$p: \vec{r} = \vec{r}_P + t \cdot \vec{p}$$
 $\vec{r}_P = (-1, 0, 1)$ $\vec{p} = (2, 1, 2)$

a)
$$\beta : \vec{n} \cdot \vec{r} = \vec{n} \cdot \vec{r}_A$$

$$(2,-1,-1)\cdot(x,y,z)=(2,-1,-1)\cdot(1,1,1)$$

$$\beta: 2x-y-z=0$$

b) $p \cap \beta = \{T\}$

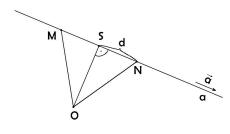
$$\vec{r}_T = \vec{r}_P + \frac{(\vec{r}_A - \vec{r}_P) \cdot \vec{n}}{\vec{p} \cdot \vec{n}} \cdot \vec{p} = (-1, 0, 1) + \frac{(2, 1, 0)(2, -1, -1)}{(2, 1, 2)(2, -1, -1)} \cdot (2, 1, 2) = (-1, 0, 1) + \frac{3}{1}(2, 1, 2) = (5, 3, 7)$$

c) $q||\alpha \wedge A \in \alpha$

$$q: \vec{r} = \vec{r}_A + t \cdot \overrightarrow{AT} = (1, 1, 1) + t \cdot (4, 2, 6)$$

Zadatak 7 Odrediti \vec{r}_M i \vec{r}_N tako da OMN bude jednakostraničan trougao i da tačke M i N pripadaju pravoj $a: \vec{r} = \vec{r}_A + t\vec{a}$, O je (0,0,0).

Rešenje:

Tačka S je projekcija koordinatnog početka na pravu a:

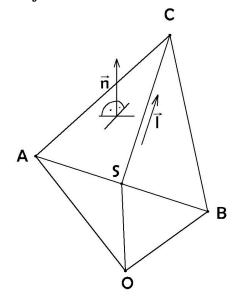
$$\vec{r}_S = \vec{r}_A + \frac{(\vec{r}_O - \vec{r}_A) \cdot \vec{a}}{\vec{a} \cdot \vec{a}} \cdot \vec{a} = \vec{r}_A - \frac{\vec{r}_A \cdot \vec{a}}{\vec{a} \cdot \vec{a}} \cdot \vec{a}$$

$$|\overrightarrow{OS}| = 2 \cdot d \cdot \frac{\sqrt{3}}{2} \implies d = \frac{|\overrightarrow{OS}|}{\sqrt{3}} = \frac{|\overrightarrow{r_S}|}{\sqrt{3}}$$

$$\vec{r}_{M,N} = \vec{r}_S \pm \frac{|\vec{r}_S|}{\sqrt{3}} \cdot \frac{\vec{a}}{|\vec{a}|}$$

Zadatak 8 Dati su vektori \vec{r}_A i \vec{r}_B . Naći \vec{r}_C tako da ABC bude jednakostraničan trougao i da su OABC komplanarne tačke, ako tačke O, A i B nisu kolinearne.

Rešenje:

$$\vec{r}_S = \frac{\vec{r}_A + \vec{r}_B}{2}$$

$$\overrightarrow{AB} = \overrightarrow{r}_B - \overrightarrow{r}_A$$

$$\vec{r}_{C_1,C_2} = \vec{r}_S \pm |\overrightarrow{AB}| \cdot \frac{\sqrt{3}}{2} \cdot \frac{\vec{l}}{|\vec{l}|}$$

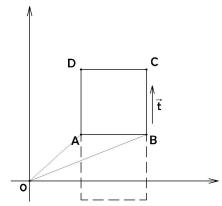
$$\vec{l} \perp \overrightarrow{AB}
\vec{l} \perp \vec{n}$$

$$\Rightarrow \vec{l} = \overrightarrow{AB} \times (\overrightarrow{AB} \times \overrightarrow{r_A})$$

$$\left. \begin{array}{ccc} \vec{n} & \perp & \overrightarrow{AB} \\ \vec{n} & \perp & \vec{r}_A \end{array} \right\} \ \Rightarrow \ \vec{n} = \overrightarrow{AB} \times \vec{r}_A$$

Zadatak 9 Dati su vektori \vec{r}_A i \vec{r}_B . Naći \vec{r}_C i \vec{r}_D tako da ABCD bude kvadrat i da su OABCD komplanarne tačke, ako tačke O, A i B nisu kolinearne i AB je stranica kvadrata.

Rešenje:

$$\vec{r}_{C_1,C_2} = \vec{r}_B \pm |\overrightarrow{AB}| \cdot \frac{\vec{t}}{|\vec{t}|} = \vec{r}_B \pm |\vec{r}_B - \vec{r}_A| \cdot \frac{\vec{t}}{|\vec{t}|}$$

$$\vec{t} \perp \overrightarrow{AB}$$

$$\vec{t} \perp \vec{n}$$

$$\vec{n} \perp \vec{r}_A$$

$$\vec{n} \perp \vec{r}_B$$

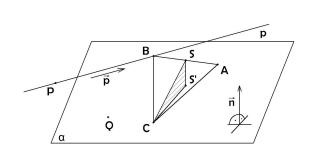
$$\Rightarrow \vec{n} = \vec{r}_A \times \vec{r}_B$$

I način: $\vec{r}_{D_1,D_2} = \vec{r}_A \pm |\overrightarrow{AB}| \cdot \frac{\overrightarrow{t}}{|\overrightarrow{t}|}$

II način: $\vec{r}_D = \vec{r}_A + \overrightarrow{BC} = \vec{r}_A + \vec{r}_C - \vec{r}_B$

Zadatak 10 Data je ravan α : $\vec{n}\vec{r} = \vec{n}\vec{r}_Q$ i prava p: $\vec{r} = \vec{r}_P + t\vec{p}$ koja nije paralelna sa ravni α . Tačka A ne pripada ni ravni α ni pravoj p. U zavisnosti od \vec{n} , \vec{p} , \vec{r}_A , \vec{r}_Q i \vec{r}_P izraziti vektore položaja temena jednakokrakog $\triangle ABC$ čije teme B pripada pravoj p, teme C pripada ravni α i stranica AB je osnovica trougla koja je paralelna ravni α , pri čemu ravan trougla $\triangle ABC$ zaklapa sa ravni α ugao od $\frac{\pi}{4}$.

Rešenje:

$$A \in \beta \land \alpha \parallel \beta$$

$$\beta : \vec{n} \cdot \vec{r} = \vec{n} \cdot \vec{r}_A$$

$$p \cap \beta = \{B\}$$

$$\vec{r}_B = \vec{r}_P + \frac{(\vec{r}_A - \vec{r}_P) \cdot \vec{n}}{\vec{p} \cdot \vec{n}} \cdot \vec{p}$$

$$\vec{r}_S = \frac{\vec{r}_A + \vec{r}_B}{2}$$

Tačka S' je projekcija tačke S na ravan α :

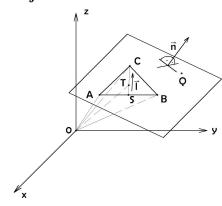
$$\vec{r}_{S'} = \vec{r}_S + \frac{(\vec{r}_Q - \vec{r}_S) \cdot \vec{n}}{\vec{n} \cdot \vec{n}} \cdot \vec{n}$$

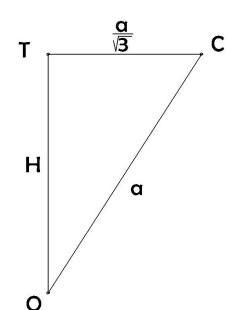
 $SS' \perp \alpha \land S' \in \alpha \land \triangle SS'C$ je jednakokraki, pravougli trougao

$$\left. \begin{array}{ccc} \overrightarrow{S'C} & \bot & \overrightarrow{n} \\ \overrightarrow{S'C} & \bot & \overrightarrow{AB} \end{array} \right\} \ \Rightarrow \ \overrightarrow{S'C} \parallel \overrightarrow{n} \times \overrightarrow{AB} \quad \Rightarrow \quad \overrightarrow{r}_{C_1,C_2} = \overrightarrow{r}_{S'} \pm |\overrightarrow{SS'}| \cdot \frac{\overrightarrow{n} \times \overrightarrow{AB}}{|\overrightarrow{n} \times \overrightarrow{AB}|}$$

Zadatak 11 Data je ravan $\alpha : \vec{n} \cdot \vec{r} = \vec{n} \cdot \vec{r}_Q$. Odrediti \vec{r}_A , \vec{r}_B i \vec{r}_C tako da OABC bude pravilan tetraedar, gde $\triangle ABC$ pripada ravni α i $AB \parallel xOy$ i $\alpha \not \parallel xOy$ ravni.

Rešenje:

Postoje dva takva tetraedra.

$$T \in \alpha \land \overrightarrow{OT} \perp \alpha$$

Tačka T je projekcija koordinatnog početka na ravan α :

$$\vec{r}_T = \vec{r}_O + \frac{(\vec{r}_Q - \vec{r}_O) \cdot \vec{n}}{\vec{n} \cdot \vec{n}} \cdot \vec{n}$$

$$|\overrightarrow{TC}| = \frac{2}{3} \cdot \frac{a\sqrt{3}}{2} = \frac{a}{\sqrt{3}}$$

$$H = |\vec{r}_T| = \sqrt{a^2 - \frac{a^2}{3}} = \sqrt{\frac{2}{3}} a \implies a = \frac{\sqrt{3}}{\sqrt{2}} H = \frac{\sqrt{3}}{\sqrt{2}} \cdot |\vec{r}_T|$$

$$|\vec{S}\vec{T}| = \frac{1}{3} \cdot \frac{a\sqrt{3}}{2} = \frac{\sqrt{3}}{6} \cdot \frac{\sqrt{3}}{\sqrt{2}} \cdot |\vec{r}_T| = \frac{1}{2\sqrt{2}} \cdot |\vec{r}_T|$$

$$\vec{r}_S = \vec{r}_T \pm \frac{1}{2\sqrt{2}} |\vec{r}_T| \cdot \frac{\vec{l}}{|\vec{l}|}$$

$$\vec{l} \perp \vec{n}$$

$$\vec{l} \perp \vec{n}$$

$$\vec{l} \perp \vec{A}\vec{B}$$

$$\vec{A}\vec{B} \perp \vec{n}$$

$$\vec{A}\vec{B} \perp \vec{k}$$

$$\vec{A}\vec{B} \perp \vec{k}$$

$$\vec{r}_{A,B} = \vec{r}_S \pm \frac{1}{2} \cdot \frac{\sqrt{3}}{\sqrt{2}} \cdot |\vec{r}_T| \cdot \frac{\vec{n} \times \vec{k}}{|\vec{n} \times \vec{k}|}$$

 $\vec{r}_C = \vec{r}_T + 2\vec{S}\vec{T} = \vec{r}_T + 2(\vec{r}_T - \vec{r}_S) = 3\vec{r}_T - 2\vec{r}_S$

Primeri sa testa

- Prave $m: \frac{x-2}{3} = \frac{y-1}{-2} = \frac{z}{5}$ i $n: \frac{x-5}{-6} = \frac{y+1}{4} = \frac{z-5}{-5}$:
 - a) se mimoilaze b) su paralelne c) se poklapaju d) se seku
- Za koje α i β su vektori $\vec{a} = (1, 2, 3)$ i $\vec{b} = (1, \alpha, \beta)$:

nekolinearni ortogonalni

• Napisati vektor položaja tačke P simetrične tački A(1,2,0) u odnosu na pravu p: x=y=z:

• Ako je Ax + By + C = 0 jednačina prave u ravni xOy i $A \ne B$, tada je vektor normale na tu pravu:

a) (A, B) b) (A, -B) c) (-A, B) d) (B, A) e) (B, -A) f) (-A, -B) g) (-B, -A)

• Za ravan α : 8x = 8 napisati jedan njen vektor normale $\vec{n}_{\alpha} = (\underline{})$, koordinate jedne njene tačke $A(\underline{})$ i jednačinu prave l normalne na ravan α kroz tačku A: $\underline{}$.